

Oplegnotitie open standaarden, adoptie

Vergadering: Forum Standaardisatie, 02 oktober 2024

Agendapunt: 4

Documentnummer: FS-20241002.4

Aan: Forum Standaardisatie

Van: Stuurgroep Open Standaarden

Bijlagen: 4A1. Duiding en maatregelen - Monitor Open Standaarden 2024
4A2. Hooflijnen en conclusies - Monitor Open Standaarden 2024
4A3. Onderzoek aanbestedingen - Monitor Open Standaarden 2024
4A4. Voorzienenonderzoek - Monitor Open Standaarden 2024
4B. Onderzoeksvoorstel Monitor OS 2025
4D. Agendering IV-meting en Monitor open standaarden, sponsorschap en aanwezigheid Forum-leden
4E. Communicatieplan Monitor Open Standaarden 2024/ 2025

Rechten: [CC0 publieke domeinverklaring](#)

Samenvatting

Ter besluitvorming

- A. Monitor Open Standaarden 2024 (presentatie)
- B. Toelichting Onderzoeksvoorstel Monitor 2025

Ter bespreking

- C. Resultaten Meting Informatieveiligheidsstandaarden medio 2024 (presentatie)
- D. Agendering IV-meting en Monitor open standaarden, sponsorschap en aanwezigheid

Ter kennisname

- E. Communicatieplan Monitor Open Standaarden 2024/2025
- F. Openbaar en toegankelijk
 - Naar meer regie op de generieke (gemeenschappelijke) metadata in open metadatastandaarden
 - Brainstormsessie met Open State Foundation
- G. API's (voor betere, snellere gegevensuitwisseling)
- H. Internet en beveiliging

- Status Connectiviteitsdiensten Rijk 2023 en open standaarden
- Streefbeeld RPKI (veilige internetrouting) loopt eind 2024 af
- DANE en IPv6 op Microsoft Exchange Online
- Nieuws over security.txt

I. Semantiek

- Terugkoppeling Ronde tafel (26 juni 2024)
- Terugkoppeling Ronde tafel iBestuur (11 september 2024)

J. Leveranciersmanagement

Ter besluitvorming

Ad A. Monitor Open Standaarden 2024 (presentatie)

[bijlagen: 4A1 – 4A4]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd:

1. het rapport Monitor Open standaarden 2024 vast te stellen;
2. in te stemmen met de voorgestelde duiding en maatregelen, dan wel om voorstellen te doen tot wijziging (zie separate bijlage);

zodat deze stukken kunnen worden doorgeleid naar het OBDO van 28 november 2024.

Toelichting

Het agendapunt wordt door Siwert de Groot en Joost Vreuls (ICTU) ingeleid met een presentatie over de hoofdlijnen en conclusies van de Monitor Open Standaarden.

De Monitor Open Standaarden gaat over de naleving van wetgeving en beleid dat van toepassing is op de lijst met verplichte open standaarden van het Forum Standaardisatie. Ook dit jaar is gekeken of het mogelijk is om de Monitor Open Standaarden bestuurlijk interessanter, korter en beter leesbaar te maken.

Het rapport ziet er daarom dit jaar als volgt uit:

- Het korte, samenvattende onderzoek op hoofdlijnen (ICTU)
- Het onderzoek naar de uitvraag van open standaarden bij aanbestedingen, en het onderzoek naar de naleving van het "Leg Uit" onderdeel in de jaarverslagen (ICTU)
- Het onderzoek naar de toepassing van de verplichte open standaarden in 27 landelijke voorzieningen (PBLQ)

Mede vanwege de omvang van het voorzieningenonderzoek, zullen het jaarlijkse onderzoek naar de gebruiksgegevens en de Ranking VAROS op een later moment als zelfstandige publicatie worden geagendeerd. Op die wijze kunnen de actuele resultaten uit de Meting Informatieveiligheidsstandaarden overheid medio 2024 daarin ook verwerkt worden.

Ad B. Toelichting Onderzoeksvoorstel Monitor 2025

[bijlage: 4B]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd:

- in te stemmen met de onderstaande aanpak en opzet voor de monitor van 2025.

Toelichting

Voor 2025 is een nieuwe opzet voorzien waarbij het voorzieningenonderzoek, net zoals dit jaar het geval was, tweejaarlijks zal worden uitgevoerd in afwisseling met een mini-survey onder de doelgroep van het open standaarden beleid. Doel van de survey is tweeledig: voor de deelnemer aan de survey draagt het bij aan het vergroten van zogeheten awareness knowledge, oftewel een eerste kennisname van het beleid. En voor de onderzoekers geeft het inzicht over de doorwerking van het beleid, de kennis over streefbeeldafspraken en adoptie van wettelijk verplichte standaarden zoals https. Tevens is de planning aangepast waardoor het volledige onderzoek direct van start zal gaan in januari 2025 in plaats van pas in april zoals tot nu toe gebruikelijk was. Hierdoor krijgt de Monitor een veel hogere actualiteitswaarde, ligt het eerder voor in het Forum en kan het naar verwachting in datzelfde jaar nog doorgezonden worden richting de staatsecretaris van BZK en vervolgens naar de Tweede Kamer.

De onderzoeksagenda voor de Monitor 2025 bestaat uit de volgende vijf onderdelen:

- 1) Mini survey (tweejaarlijks)
Een enquête uit te zetten onder Agentschappen, Provincies, gemeenten, waterschappen, aangesloten organisaties manifestgroep en Klein Lef.
- 2) Aanbestedingen onderzoek, inclusief onderzoek naar verantwoording in jaarverslagen.
35 Rijksoverheid (Dit jaar inclusief alle ICT-aanbestedingen van de departementen) en 35 medeoverheden.
- 3) Bevindingen over adoptie afkomstig uit andere bronnen.
In overleg nog nader vast te stellen, zoals: Monitor Digitale Overheid, Monitor Digitoegankelijkheid, VNG Monitor Invoering Open Overheid, Monitor Overheidsinformatie.
- 4) Onderzoek naar de gebruiksgegevens 2025
- 5) Ranking VAROS

Nog nader uit te werken vragen voor de mini survey:

- Heeft uw organisatie beleid vastgelegd op het gebied van open standaarden of interoperabiliteit? Ja/nee
- Houdt uw organisatie bij aanbestedingen of eigen ontwikkeling rekening met standaarden die verplicht zijn op grond van de wet digitale overheid? Ja/nee/soms/ik ken dit niet

- Houdt uw organisatie bij aanbestedingen of eigen ontwikkeling rekening met standaarden die voorgeschreven zijn door het Forum Standaardisatie? Ja/nee/soms/ ik ken dit niet
- Houdt uw organisatie bij aanbestedingen of eigen ontwikkeling rekening met standaarden waar een streefbeeldafspraken op van toepassing is? Ja/nee/soms/ ik ken dit niet
- Loopt u met het huidige open standaardenbeleid wel eens tegen problemen aan? Zo ja welke?
- Controleert uw organisatie in hoeverre hetgeen geleverd wordt conform het Programma van Eisen is? Heeft uw organisatie daar een proces voor ingericht?

Ter bespreking

Ad C. Resultaten Meting Informatieveiligheidsstandaarden medio 2024 (presentatie)

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd:

1. kennis te nemen van de resultaten van de Meting Informatieveiligheidsstandaarden medio 2024;
2. mee te denken over mogelijk acties (vooral ook richting de eigen achterban) om de adoptie van de verplichte informatieveiligheidsstandaarden verder te bevorderen.

Toelichting

Het agendapunt wordt door Benjamin Broersma (BFS) ingeleid met een korte presentatie.

Forum Standaardisatie onderzoekt ieder half jaar met behulp van Internet.nl het gebruik van verplichte standaarden voor de beveiliging van websites en e-mail bij overheidsorganisaties, en bekijkt of deze via IPv6 bereikbaar zijn. Voor deze standaarden heeft het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) overheidsbrede streefbeeldafspraken met uiterste implementatiedata gemaakt. Tijdens de Forum-vergadering worden de resultaten van de laatste meting informatieveiligheidsstandaarden gepresenteerd. De rapportage van deze meting met daarin de resultaten en aanbevelingen wordt vervolgens aan het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) voorgelegd.

Ad D. Agendering IV-meting en Monitor open standaarden, sponsorschap en aanwezigheid

[bijlage: 4D]

Vraag aan ieder Forum-lid om:

1. een update te geven over het verspreiden en agenderen van de monitor Open Standaarden en van de IV-meting onder zijn/haar achterban;
2. een update te geven over sponsorschap;
3. kennis te nemen van het overzicht van de aanwezigheid.

Toelichting

1. In de bijlage treft u een overzicht aan van de huidige stand van zaken, voor zover bekend, met betrekking tot de verspreiding en agendering van de Monitor Open Standaarden en van de laatste meting informatieveiligheidsstandaarden (hierna: IV-meting).
 - A. De leden van het Forum Standaardisatie hebben afgesproken dat ieder Forum-lid de Monitor Open Standaarden en IV-meting actief onder de aandacht brengt bij zijn/haar eigen achterban.
 - 1) [Monitor 2024](#): voor verspreiding kunt u gebruikmaken van de laatste monitor en daarin opgenomen managementsamenvatting zoals beschikbaar op de pagina over de Monitor Open Standaarden op de website van Forum Standaardisatie. Zie ook agendapunt 4A en 4E.
 - 2) [IV-meting begin 2024](#): Deze is bijgevoegd bij de vergaderstukken van de Forum-vergadering van juni 2024. Zie ook het nieuwsbericht ["Nauwelijks groei internetveiligheidsstandaarden overheid, behalve voor internetroutering"](#).
 - B. Daarnaast hebben de leden van het OBDO op 18 maart 2020 herbevestigd om de Monitor Open Standaarden en de IV-meting te agenderen in hun organisatie en hun achterban, inclusief verschillende gremia waar beleid wordt ontwikkeld met een sterke ICT-component. Ook herbevestigden zij aan te sturen op het opnemen van eventuele 'leg uit' in het jaarverslag van hun organisatie dan wel de jaarverslagen van hun achterban.
2. De Forum-leden zijn ook sponsor van een of meerdere Forum-onderwerpen. Dit is eveneens weergegeven in de bijlage.
3. Daarnaast is een overzicht bijgevoegd van de aanwezigheid van de Forum-leden bij Forum-vergaderingen sinds 9 maart 2022.

Ter kennisname

Ad E. Communicatieplan Monitor Open Standaarden 2024/2025

[bijlage: 4E]

De resultaten van de Monitor Open Standaarden mogen meer voor het voetlicht komen bij degenen die hierin in het verschil kunnen maken. Met dit A4tje informeert Bureau Forum Standaardisatie kort over de kernboodschap en de doelgroepen en over de acties die in dit kader op stapel staan. Désirée Castillo Gosker vraagt de Forumleden om haar uit te nodigen voor bijeenkomsten om over de Monitor Open Standaarden te komen vertellen met een presentatie op maat.

Ad F. Openbaar en toegankelijk

Naar meer regie op de generieke (gemeenschappelijke) metadata in open metadatastandaarden

Het OBDO is op 19 september akkoord met het voorstel van het overheidsbrede project Metadata Overheid voor de inrichting van regie (governance) voor het realiseren van samenwerking op de generieke (gemeenschappelijke) metadata in open metadatastandaarden. Open standaarden hebben een prominente plaats in het project.

Het Bureau Forum Standaardisatie (BFS) is lid van de overheidsbrede werkgroep Metadata Overheid en heeft vanuit deze rol een bijdrage geleverd aan het voorstel. Het voorstel houdt in om minBZK aan te wijzen als regiehouder om meer overheid brede samenhang in open metadata standaarden te organiseren, met ondersteuning door een nog aan te wijzen organisatie. Het uitwerken van de governance voor meer regie op de generieke metadata in metadata standaarden is één van de sporen in overheidsbrede project Metadata Overheid.

Het overheidsbrede project Metadata Overheid en het voorstel sluiten aan bij het staande proces met Forum Standaardisatie voor het toekennen van een status aan standaarden en het bevorderen van adoptie van de standaarden. Onder de samenhang vallen onder meer de metadatastandaarden [Metagegevens voor duurzaam toegankelijke overheidsinformatie](#) (MDTO) van het Nationaal Archief (NA) en [Thesauri en Ontologieën voor Overheidsinformatie](#) (TOOI) van KOOP en de standaarden voor vastleggen van betekenis [Simple Knowledge Organization System](#) (SKOS) en [Nederlandse Standaard voor Beschrijven van Begrippen](#) (NL-SBB) (beheer Geonovum).

Daarnaast is BFS lid van de (sub)werkgroep binnen Metadata Overheid die een brede beschouwing op de doorontwikkeling en toekomst van de samenhang metadatastandaarden tot doel heeft. Op 26 juni nam BFS deel aan de bijeenkomst van deze (sub)werkgroep.

Brainstormsessie met Open State Foundation

Op 25 september nam BFS op deel aan een brainstormsessie van Open State Foundation (OSF). Op de open brainstormsessie hebben BFS en OSF verkend met welke initiatieven beide partijen aan de slag zijn en hoe beide partijen elkaar kunnen versterken. Aanleiding voor de brainstormsessie was wederzijdse interesse om de gezamenlijk opgezette beslistool [OpenPubliceren](#) meer in te zetten om de adoptie van open standaarden en van open en toegankelijk publiceren van overheidsinformatie en data te bevorderen.

OpenPubliceren is beslistool voor overheden voor publiceren van informatie en data. OpenPubliceren geeft uitleg over relevante open standaarden en biedt een beslistool die aan de hand van tien korte vragen advies geeft welke open standaarden het meest geschikt zijn om informatie of data te delen. OpenPubliceren is een initiatief van Open State Foundation en Forum Standaardisatie.

Ad G. API's (voor betere, snellere gegevensuitwisseling)

Binnen het Kennisplatform API's neemt BFS een voortrekkersrol in binnen de werkgroep Strategie en Beleid. BFS heeft een opdracht uitgezet om het kennisplatform API's te versterken, waarmee o.a. het eigenaarschap bij andere partijen wordt bevorderd. Dit zal onder meer worden bereikt door meer partijen te laten instemmen met een intentieovereenkomst, het organiseren van de Gouden API Award dit jaar en het realiseren van extra meetmogelijkheden voor API's in [developer.overheid](#). De verwachting is dat de opdracht in het najaar wordt afgerond en dat de resultaten van de extra meetmogelijkheden dan functioneel zijn.

Update: ondertekening intentieovereenkomst API's door Kamer van Koophandel

Inmiddels hebben meerdere partijen de [intentieovereenkomst](#) ondertekend, waardoor belangrijke stappen zijn genomen in het bevorderen van samenwerking en standaardisatie rondom API's. Deze intentieovereenkomst is eerder door BFS in de werkgroep Strategie en Beleid van het Kennisplatform API getrokken. Zo tekenende in 2022 namens het Forum Standaardisatie Larissa Zegveld de intentieovereenkomst. Andere partijen die eerder hebben ondertekend zijn Geonovum, Kadaster, Logius, RvIG, SVB en VNG. Zoals medegedeeld in de juni-vergadering van het Forum Standaardisatie, heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid [in mei](#) de intentieovereenkomst ondertekend.

In de [zomer](#) 2024 heeft de Kamer van Koophandel zich aangesloten door eveneens de **intentieovereenkomst te ondertekenen**. Ondertekende directeur Dataverstrekkingen Marije Hovestad licht toe: *'We leveren deze digitale diensten via een API-platform aan een breed scala van klanten, van grote bedrijven tot klein mkb en zzp'ers. Zo werken we ook aan een signaalfunctie, die automatisch melding geeft als er gegevens zijn gewijzigd. Hier bestaat bij onze afnemers veel behoefte aan. Met de ondertekening van de NL API strategie willen we laten zien dat we het gebruik van standaarden essentieel vinden voor een efficiënte samenwerking tussen eigenaren van grote gegevensverzamelingen'*.

De Kamer van Koophandel **is de negende organisatie** die de intentieovereenkomst API's heeft ondertekend. De ondertekenaars willen dat de digitale overheid in de komende jaren gegevens en data veiliger en efficiënter uitwisselt, door applicaties zoveel mogelijk te scheiden van de data en deze data bij de bron te bewaren. Zo krijgen burgers, bedrijven en ketenpartners van de overheid toegang tot consistente data, zonder zich zorgen te hoeven maken over de complexiteit van de achterliggende systemen. Om deze data-uitwisseling mogelijk te maken, zijn goede platformen, API's en verplichte standaarden onmisbaar.

Ad H. Internet en beveiliging

Status Connectiviteitsdiensten Rijk 2023 en open standaarden

Rijkswaterstaat leidt de Rijksbrede aanbesteding "Connectiviteitsdiensten Rijk 2023" (CDR2023). Voor meer informatie zie: <https://connectiviteitrijk.nl/>. Het gaat om de vervanging van de contracten "ON2013 - Vaste dataverbindingen en internettoegang" (BT, KPN en T-Mobile/Tele2) en "IWR2017IMCD - Mobiele communicatiediensten [MCD]" (Vodafone). Bureau Forum Standaardisatie (BFS) heeft al eerder op verzoek van Rijkswaterstaat een review uitgevoerd van het document met aanbestedingseisen en -wensen, zodat (verplichte) open standaarden, zoals IPv6 en RPKI, er op een goede manier in terugkomen.

Ondertussen is zijn verschillende contracten gegund. Zo is de Raamovereenkomst "CDR2023|Mobiele Connectiviteit en Indoordekking (MCI)" gegund aan Vodafone Libertel B.V., en is "CDR2023|Vaste Dataverbindingen en Internet (VDI)" gegund aan Eurofiber, Odido en Vodafone Libertel.

BFS werkt samen met Rijkswaterstaat om te toetsen of de uitgevraagde open standaarden (zoals IPv6, DNSSEC en RPKI) ook daadwerkelijk door de leveranciers worden geleverd. In dat kader loopt er o.a. contact met Vodafone Libertel over het leveren van IPv6 voor mobiele verbindingen.

Streefbeeld RPKI (veilige internetrouting) loopt eind 2024 af

Resource Public Key Infrastructure (RPKI) is een standaard met als doel om zogenaamde route hijacks te voorkomen. Bij een route hijack wordt internetverkeer omgeleid naar de systemen van een niet-geautoriseerd netwerk. Zoals door OBDO in maart 2023 is besloten, moeten alle ICT-systemen van de overheid voor het einde van 2024 gebruik te maken van de standaard RPKI, zodat de internetrouting van de overheid veiliger wordt.

Logius beheert het Nederlandse overheidsbrede IPv6-nummerplankader en geeft op verzoek IPv6-adressen uit aan overheidsorganisaties. Mede door advisering van BFS, verplicht Logius inmiddels bij het aanvragen van nieuwe IP-adressen het instellen van RPKI. Zo is de kraan dichtgedraaid en komen er geen overheids-IPv6-adressen bij die niet voldoen aan deze standaard.

Uit de laatste metingen informatieveiligheidsstandaarden blijkt dat de adoptie van RPKI de goede kant op beweegt. Begin 2024 was RPKI volledig geïmplementeerd bij 92% van de overheidwebsites en 91% van de e-maildomeinnamen. BFS zal achterblijvers en hun leveranciers zoveel mogelijk individueel aanspreken. Hulp van Forum-leden en anderen is daarbij welkom.

Overigens heeft de Amerikaanse overheid onlangs ook [acties aangekondigd](#) om RPKI binnen de Amerikaanse overheid te gaan stimuleren.

DANE en IPv6 op Microsoft Exchange Online

Microsoft heeft [publiekelijk aangekondigd](#) per oktober a.s. de open standaard DANE (ter voorkoming van afluisteren van e-mail) volledig te gaan ondersteunen op Exchange Online. Voor een belangrijk deel is dit het resultaat van briefwisselingen en gesprekken die de Nederlandse overheid (onder leiding van SLM Rijk, BZK en Forum Standaardisatie) sinds 2019 hierover met Microsoft voert. Dit is een zeer belangrijke stap die het e-mailverkeer wereldwijd veiliger maakt.

In een [eerdere brief](#) aan Microsoft in aansluiting op de Private Preview van eind 2023/begin 2024 noemde de Nederlandse overheid twee zorgpunten namelijk: 1) het ontbreken van een webinterface voor de beheerder om inbound DANE te kunnen activeren, en 2) het idee van Microsoft om inbound DANE alleen voor premium-gebruikers beschikbaar te maken. Microsoft heeft haar positie ten aanzien van het tweede punt ondertussen gewijzigd en heeft

aangekondigd DANE voor alle gebruikers van Exchange Online beschikbaar te stellen. Op het eerste punt heeft de overheid nog geen concrete, inhoudelijke reactie van Microsoft ontvangen. Hierover zal binnenkort opnieuw contact met Microsoft worden opgenomen.

Op dit moment loopt er nog een [Public Preview](#) voor DANE op Microsoft Exchange Online. Aan deze Public Preview neem onder andere de gemeente Den Bosch deel. Naar verwachting zal Microsoft, na deze Public Preview, DANE algemeen beschikbaar maken voor alle klanten.

Behalve DANE, heeft Microsoft ook [aangekondigd](#) om de open standaard IPv6 default in te schakelen op Exchange Online. Ook hierover loopt er al langer contact vanuit de Nederlandse overheid met Microsoft. Eerder kon Microsoft, ondanks een toezegging, [nog niet voldoen](#) aan deze eis van de Nederlandse overheid.

Nieuws over security.txt

- ["SIDN introduceert incentive om gebruik van security.txt te stimuleren"](#)
- ["Update Security.txt"](#) door Vereniging voor Registrars

Ad I. Semantiek

Terugkoppeling Ronde tafel (26 juni 2024)

Op 26 juni had de rondetafel "[Een wendbare overheid met betekenisvolle gegevens – een vervolg](#)" plaats waarin verschillende tafelgasten in gesprek gingen over het belang van semantiek, multidisciplinair werken en het nut van methoden als wetsanalyse voor bestaand en nieuw beleid en wetgeving.

Ons forumlid Renate de Vree was tafelgast en deelde haar zeer welkome inzichten vanuit Betaalvereniging Nederland. Ander tafelgasten waren Vanessa Visser (CDO KvK), Barbera Veltkamp (JZ BZK), Won Deursen (IND) en Mariette Lokin (Hooghiemstra).

De rondetafel is [HIER](#) terug te kijken.

Terugkoppeling Ronde tafel iBestuur (11 september 2024)

In het verlengde van de rondetafel van 26 juni is in samenwerking met J&V en Ordina ook op het iBestuur congres van 11 september een rondetafel georganiseerd.

Thema van de sessie:

"Een betere publieke dienstverlening, waarin burgers centraalstaan, vraagt om een informatiehuishouding die open en goed geordend is.

Betekenisvolle gegevens zijn hierin cruciaal. Gegevens *hebben* betekenis, maar het gaat nog veel meer om *inzicht* in de afspraken die we hebben gemaakt (in wet- en regelgeving), hoe we die afspraken hebben doorvertaald in de praktijk van processen en systemen en wat de impact van die gegevens dan is op mensen. Een goede informatiehuishouding vereist met

andere woorden een goede gegevens- en regelhuishouding. Tafelgasten bij het gesprek waren:

- Nanette van Schelven – DG Douane
- Reijer Passchier – Hoogleraar Digitalisering en de democratische rechtsstaat
- Leo Peereboom – Directeur DI&I MinJ&V

In afstemming met J&V wordt gekeken hoe we de uitkomsten van de sessies samen kunnen brengen en hier nader aandacht aan besteden in publicaties.

Ad J. Leveranciersmanagement

In de vergadering van 4 december zullen de bevindingen van het onderzoek naar het inzetten van leveranciersmanagement gedeeld worden met de leden van het Forum Standaardisatie. Allereerst zullen we in een beeldvormende sessie met hen de bevindingen delen. We gaan een zo duidelijk mogelijk de situatie schetsen. Er zijn verschillende perspectieven om naar leveranciersmanagement te kijken en we gaan op zoek naar de bijdrage die het forum hier kan leveren.

We presenteren het perspectief van de leverancier, de beheerder en de gebruiker en zullen interactie op zoek gaan naar de rol, die de forum leden kunnen gaan invullen.

Doel van de sessie is te komen tot een actieplan waarmee we de oordeelvormende fase kunnen ingaan.